

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर
प्रारम्भिक शिक्षा पूर्णता प्रमाण पत्र 2024

नमूना प्रश्न – पत्र

कक्षा-8

विषय – संस्कृत

अवधि – 2.30 घण्टे

पूर्णांक-80

- प्र.1 सुभाषितानि पदे प्रयुक्तः उपसर्गः अस्ति— 1
(क) सुभा (ख) सु
(ग) नि (घ) स् ( )
- प्र.2 “एषः मामेव खादितुम् इच्छति।” रेखांकित पदे प्रयुक्तः प्रत्ययः अस्ति— 1
(क) तुम् (ख) ल्यप्
(ग) तुमुन् (घ) अनीयर् ( )
- प्र.3 यः गजपरिमाणं धारयति गजधरः कथ्यते। 1
अस्मिन् वाक्ये सर्वनामपदम् अस्ति—
(क) यः (ख) गजपरिमाणं
(ग) धारयति (घ) कथ्यते ( )
- प्र.4 इयं वीरभोग्या तथा कर्मसेव्या। अस्मिन् वाक्ये अव्ययपदम् अस्ति— 1
(क) इयं (ख) कर्मसेव्या
(ग) वीरभोग्या (घ) तथा ( )
- प्र.5 राकेशस्य भार्या अस्ति— 1
(क) माला (ख) अम्बिका
(ग) श्यामिनी (घ) मालिनी ( )
- प्र.6 गुहायाः स्वामी आसीत्— 1
(क) खरनखरः (ख) दधिपुच्छः
(ग) चञ्चलः (घ) लोमाशिका ( )
- प्र.7 भारतजनताऽहम् कवितायाः रचनाकारः अस्ति— 1
(क) श्रीधरभास्करः वर्णेकरः (ख) डॉ कृष्णचन्द्रः त्रिपाठी
(ग) डॉ रमाकान्तः शुक्लः (घ) पं. विष्णु शर्मा ( )

- प्र.8 आत्मवशं .....भवति— 1
 (क) क्लेशं (ख) बलम्
 (ग) दुःखम् (घ) सुखम् ( )
- प्र.9 विशेषणं विशेष्यमेलनं कुरुत— 4×½=2
 विशेषणं विशेष्यः
 (क) मौखिकम् (1) सामग्री
 (ख) मनोगताः (2) उपकारः
 (ग) महान् (3) भावाः
 (घ) टडि.कता (4) ज्ञानम्
- प्र.10 उचितं क्रियापदानि मंजूषात् चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत। 4×½=2
 (विचलति, आसीत् चलति, कृतवती)
 (क) एका शिक्षिका गृहात् पुस्तकानि आदाय.....।
 (ख) सा स्वदृढनिश्चयात् न.....।
 (ग) सा आड.ग्लनभाषाया अपि अध्ययनं.....।
 (घ) सः स्त्रीशिक्षायाः प्रबलः समर्थकः.....।
- प्र.11 रेखाङ्कित पदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत— 2×½=2
 (क) वयं स्वदेशस्य राज्यानां विषये ज्ञातुमिच्छामि।
 प्रश्नः .....?
 (ख) पृथ्वीसूर्ययोः मध्ये चन्द्रस्य छाया-पातेन सूर्य-ग्रहणं भवति।
 प्रश्नः .....?
- प्र.12 कोष्ठकेषु दत्तेषु शब्देषु समुचितं विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत— 4×½=2
 (क) .....सह पुत्रः गतः। (जनक)
 (ख) .....परितः पुष्पाणि सन्ति। (विद्यालय)
 (ग) ..... नमः। (गणेश)
 (घ) .....सर्वतः अट्टालिकाः सन्ति। (नगर)
- प्र.13 सन्धि विच्छेदं / सन्धि युक्तं च कुरुतः। 2×1=2
 (क) पर्यावरणम् = ...+.....।
 (ख) कर्गद+ उद्योगे= .....।
- प्र.14 गृहाणि अस्माभिः नित्यं स्वच्छानि क्रियन्ते 2×1=2
 अत्र रेखांकित पदयोः विशेषणं विशेष्यं च पदं पृथक्कुरुत।
 (क) विशेषणम् .....।
 (ख) विशेष्यम् .....।

प्र.15 अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तराणि एकपदेन लिखत-

4×1=4

(क) निजनिकेतनं कुत्र अस्ति ?

उत्तरम् .....

(ख) अहं कस्मात् कठिना भारतजनता अस्मि?

उत्तरम् .....

(ग) कीदृशं जलं पिबेत् ?

उत्तरम् .....

(घ) भारतस्वर्णभूमौ किं सदैव सुपूर्णमस्ति?

उत्तरम् .....

प्र.16 अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तराणि पूर्णवाक्येन लिखत ।

4×1=4

(क) सिंहः कस्मिन् समये गुहायां समीपे आगतः?

उत्तरम् .....

(ख) वंशवृक्षवस्तूनाम् उपयोगः कुत्र क्रियते?

उत्तरम् .....

(ग) के कूपात् जलोद्धरणम् अवारयन् ?

उत्तरम् .....

(घ) वयं शिक्षिताः अपि कथमाचरामः?

उत्तरम् .....

प्र.17 मञ्जूषातः उचितानि संज्ञापदानि चित्वा

4×1=4

रिक्तस्थानानि पूरयत ।

शालिनी, आर्यभट्ट, वस्त्राणि, भगिनीप्रदेशः

(क) नद्यां.....प्रक्षालयन्ति ।

(ख) .....ग्रीष्मावकाशे पितृगृहम् आगच्छति ।

(ग) महान् गणितज्ञ.....आसीत् ।

(घ) भ्रमणाय .....समीचीनः ।

प्र.18 'क' स्तम्भे दत्तं श्लोकांशान् 'ख' स्तम्भेन सह सुमेलनं कुरुत ।

4×1=4

'क' स्तम्भः

'ख' स्तम्भः

(क) इयं ज्ञानिनां

(i) शक्या कर्तुं वर्षशतैरपि ।

(ख) विपश्चिज्जनानाम्

(ii) सहेते सम्भवे नृणाम् ।

(ग) यं मातापितरौ क्लेशं

(iii) चैव वैज्ञानिकानां ।

(घ) न तस्य निष्कृतिः

(iv) इयं संस्कृतानाम् ।

प्र. 19 प्रश्नपत्रादतिरिक्तं पाठ्यपुस्तकस्य द्वौ श्लोकौ लिखत ।

2×2=4

(i) .....

.....

.....

.....

(ii).....

.....
.....
.....

प्र.20 चित्रं दृष्ट्वा मंजूषातः पदानि च प्रयुज्य चत्वारि वाक्यानि रचयन्तु।

रक्षाबन्धनम्, रक्षासूत्रम्, भगिनी, त्योहारं, नारिकेलं

- उत्तरम् (i) .....
(ii) .....
(iii) .....
(iv) .....

अथवा

मंजूषायां लिखितानां शब्दानां सहाय्येन कथां लिखत -

8×½=4

अपलायत्, सहसा, खरनखरः, पशवः, दृष्ट्वा, सिंहस्य, दधिपुच्छं, आह्वयत्

एकस्मिन् वने.....नाम सिंहः प्रतिवसति स्म। क्षुधार्त सिंहः सूर्यास्तसमये गुहां
.....अचिन्तयत्-“एतस्या गुहायां रात्रौ कोऽपि जीवः आगच्छति। गहायाः स्वामी
.....आगत्य पश्यति यत् सिंहपदपद्धतिः गुहायां बहिरागता न दृश्यते। सः दूरस्थः श्वं
कर्तुमारब्धः -भो बिल! मया त्वया सह समयःकृतोऽस्ति किं न स्मरसि? एतच्छ्रुत्वा सिंहः .....
शृगालस्य आह्वानमकरोत्।.....उच्चगर्जनं प्रतिध्वनिना सा गुहा उच्चैः शृगालम्.....।
अनेन अन्येऽपि .....भयभीताः अभवन्।शृगालोऽपि ततः दूरं.....।

प्र.21 अधोलिखितानां वाक्यानां घटनाक्रमानुसारेण क्रमायोजनं कुरुत ।

8×½=4

- (क) अनारतं कूर्दनेन सः श्रान्तः अभवत् ।
(ख) लोमाशिका एतां वार्तां शृणोति स्मः ।
(ग) आसीत् कश्चित् चंचलो नाम व्याधः
(घ) वृक्षः अवदत्, 'मानवाः अस्माकं छायायां विरमन्ति ।'
(ङ.) चञ्चलः वृक्षम् उपगम्य अपृच्छत् ।
(च) पुनः पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय ।
(छ) एका लोमाशिका बदरी-गुल्मानां पृष्ठे निलीना ।
(ज) केन प्रकारेण त्वम् एतस्मिन् जाले प्राविशत् ।

उत्तर .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

प्र.22 निम्नलिखितेषु कोऽपि द्वयोः श्लोकयोः भावार्थं हिन्दी भाषायां लिखत—

4×2=8

- (क) चिन्तनीया हि विपदाम् आदाधेव प्रतिक्रियाः ।
न कूपखननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे ॥
(ख) जहीहि भीतिं भज-भज शक्तिम् ।
विधेहि राष्ट्रे तथाऽनुरक्तिम् ।
कुरु कुरु सततं ध्येय-स्मरणम् ।
सदैव पुरतो निधेहि चरणम् ॥
(ग) उत्सवप्रियाऽहं श्रमप्रिया, पदयात्रा देशाटन-प्रिया ।
लोककीडासक्ता वर्धेऽतिथिदेवा, भारतजनताऽहम् ॥

उत्तर—

1. ....
.....
.....
.....
.....

2. ....
.....
.....

प्र.24 मञ्जूषातः पदानि गृहित्वा " अस्माकं राजस्थानम्"
विषयोपरि अष्टवाक्यानि रचयत ।

8X1=8

उत्सवप्रियः, पर्यटनप्रदेशः, राजधानी, मरुप्रदेशं, अरावली, विविधता, खनिजम्,
चर्मणवती, पशुपालनम्

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....

अथवा

रिक्तस्थानानि मञ्जूषातः पूरयित्वा प्रार्थना पत्रं लिखत ।

मनोहरः, अवकाशार्थ, शासकीय, आवश्यक, सधन्यवादः, आगन्तुम्, प्रधानाचार्यः, एकदिवसस्य

सेवायाम्

श्रीमन्तः ..... महोदयाः

..... उत्कृष्ट उच्चतर माध्यमिक विद्यालयः

श्री गंगानगरम्

विषयः ..... प्रार्थना पत्रम्

महोदयाः,

निवेदनम् अस्ति यत् मम गृहे अद्य ..... कार्यम् अस्ति । अतः अहं
विद्यालयम् ..... न शक्नोमि । कृपया अवकाशं स्वीकरोतु ।

दिनांक .....

भवनाम् आज्ञापालकः शिष्यः
नाम.....
कक्षा अष्टमी

प्र.25 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि
संस्कृतभाषायां लिखत ।

4x2=8

प्लास्टिकस्य मृत्तिकायां लयाभावात् अस्माकं पर्यावरणस्य कृते महती क्षतिः भवति । पूर्वं तु कार्पासेन, चर्मणा, लौहेन, लाक्षया मृत्तिकया, काष्ठेन वा निर्मितानि वस्तूनि एव प्राप्यन्ते स्म । अधुना तत्स्थाने प्लास्टिकनिर्मितानि वस्तूनि एव प्राप्यन्ते ।

प्र.1 प्रस्तुतं गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत ।

उत्तरम् .....

प्र.2 पर्यावरणस्य क्षतिः केन भवति?

उत्तरम् .....

प्र.3 प्राकृतिकं वस्तूनि स्थाने वर्तमाने किं प्रयुज्यते?

उत्तरम् .....

प्र.4 प्राचीनकाले कैः निर्मितानि वस्तूनि एव प्राप्यन्ते स्म ।

उत्तरम् .....

.....

.....

.....

@ RSCERT NOT TO BE REPUBLISHED